

De Friese natuur en de toekomst

De toekomst van de natuur in Fryslân stond centraal in een enquête onder de leden van It Fryske Gea. Bijna dertig procent van de benaderde leden vulde de enquête in die werd georganiseerd ter gelegenheid van het 85-jarig bestaan. De natuurliefhebber kon zijn of haar visie geven op natuur in relatie tot onder andere wonen, werken en recreëren, cultuurhistorische elementen en landbouw.

Tekst: Henk Dilling, foto: Hans Pietersma

In een prikkelend interview gaf hoogleraar trekvoegeleecologie Theunis Piersma in het herfstnummer van dit magazine de aftrap voor de enquête. Volgens hem is het tijd voor bezinning over de toekomst van natuur en landschap in Fryslân. Door de steeds verdere intensivering van de landbouw zijn boerenerven omgevormd tot industrietereintjes en zijn bloemrijke weilanden veranderd in monotone grasvlakten met steeds minder biodiversiteit. Om de belangen van boer en natuur meer in evenwicht te brengen, pleitte hij voor minder produceren met een beter product met grotere winstmarges. De hoogleraar vindt dat It Fryske Gea samen met andere natuurvertegenwoordigers én met boeren, een actieve rol moet spelen om de terugval van de biodiversiteit te keren.

Cultuurlandschap

De leden delen de mening dat It Fryske Gea zich actief moet bemoeien met de ontwikkelingen in het cultuurlandschap, waarbij samenwerking het uitgangspunt moet zijn, zo leert de enquête. It Fryske Gea, zo stellen de leden, is er zowel voor woeste, zelfredzame natuur als voor het behoud van cultuurland, zoals weidevogelgrasland en bloemrijke weilanden. Een stelling waaruit dit blijkt heeft betrekking op weidevogelgraslanden. Het beheer hiervan moet niet worden overgelaten aan boeren en It Fryske Gea moet het ook niet allemaal zelf willen doen. Het beste is dit soort grasland onder voorwaarden door boeren te laten beheren. Belangrijk vinden de leden ook dat It Fryske Gea aanstuurt op overeenstemming met boeren over de balans tussen schade en bescherming van dieren. De alternatieven dat dieren nooit gedood mogen worden of dat juist schadebestrijding voorop moet staan, werden veel minder gekozen. De leden hechten over het algemeen waarde aan het totale plaatje van het Friese Landschap. Wat de respondenten erg belangrijk vinden, is dat Fryslân een plek is waar je je thuis voelt. Naast bescherming van planten en dieren hechten de leden ook aan een mooie woonomgeving, met ruimte om te wandelen, fietsen, varen en spelen.

Bemoeien met de landbouw

“Het is mooi dat de visie van de leden aansluit bij ons beleid”, zegt Hoofd Natuurkwaliteit Chris Bakker. “Dat betekent dat zij zich herkennen in wat wij doen.” Volgens hem is dat niet vanzelfsprekend. “Als je ziet hoe hard de ontwikkelingen in de landbouw gaan, hadden leden er ook voor kunnen kiezen dat wij als natuurbeschermers het agrarisch gebied moeten laten voor wat het is. Dat we ons moeten toespitsen op de natuurreservaten, want daar kun je de natuur pas echt beschermen. Ook het andere uiterste, de boer beschouwen als je tegenstander en de strijd met hem aanbinden, werd niet wenselijk geacht. De Friese natuurliefhebbers zien gemiddeld genomen liever dat wij actief blijven sturen, maar tegelijkertijd proberen om er met de landbouw uit te komen.”

Groene elementen

Ten aanzien van cultuurhistorie vinden de leden dat It Fryske Gea zich moet richten op groene elementen, zoals dijken, landschapsparken en verkavelingspatronen. Daarnaast op objecten die een directe verbinding hebben met het landschap, zoals veensluizen, watermolens en verdedigingswerken. Om de bescherming van cultuurhistorie handen en voeten te geven, gaat de voorkeur uit naar samenwerking met Friese cultuurhistorische organisaties. Chris Bakker: “Speel een actieve rol in het netwerk, zeggen de leden. Opnieuw is de boodschap: probeer niet alles zelf te doen, maar gooi het ook niet over de heg. De coöperatie DoarpenLân die we samen met Landschapsbeheer Friesland hebben opgericht, is daar een mooi voorbeeld van. Dit is een platform van en voor organisaties die werk maken van het Friese platteland in al haar facetten. DoarpenLân initieert, coördineert en stimuleert initiatieven die de Friese leefomgeving versterken. Veel minder wenselijk vinden leden het dat wij zelf cultuurhistorische gebouwen beschermen en beheren. Blijf bij je leest, is het advies. En dat doen we ook.”

Hoge score waterbeheer

Gevraagd naar mogelijke samenwerkingspartners in andere disciplines, scoorde waterbeheer het hoogst. Op dit gebied komen er inderdaad veel kansen. “Denk bijvoorbeeld aan het project Zilte Vitaliteit dat is gericht op een vitale Waddenkust en op duurzaam land- en watergebruik. In deze visie krijgen kwelders mede de functie van golfbreker om dijken sterk te houden. Andersom worden dijkversterkingen juist benut om natuurontwikkelingsprojecten in gang te zetten, bijvoorbeeld door kleiwinning te combineren met de aanleg van paaiplaatsen voor vis en hoogwatervluchtplaatsen voor vogels.”

Samenwerken een wens

In de enquête konden ook wensen kenbaar worden gemaakt. Het meest genoemd: samenwerken met andere natuurorganisaties. “Dat is grappig, want dat doen we al volop. We hebben dat alleen nooit zo nadrukkelijk verteld. We wilden mensen niet vermoeien met organisatorische zaken. Per slot van rekening gaat het om de natuur. Maar om een idee te geven: we hebben regelmatig ‘groen overleg’ met Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, de Friese Milieu Federatie en de Bond voor Friese Vogelwachten. Dan bespreken we de belangrijkste dossiers en we spreken af wie er als vertegenwoordiger van het overleg mee naar buiten treedt. Wij zijn overigens blij met de enquêterespons. Dit is wat we het liefste willen, ons laten voeden door de leden.”

Op www.itfryskegea.nl zijn alle uitkomsten van de enquête na te lezen.

Essaywedstrijd

It Fryske Gea organiseerde eind vorig jaar ook een wedstrijd waarin belangstellenden werden opgeroepen een essay te schrijven over de natuur in Fryslân over vijftien jaar. Aan de resultaten daarvan wordt aandacht besteed in het zomer-nummer van dit magazine dat in mei verschijnt.